

Bánhegyi Mátyás – Fajt Balázs – Dósa Ildikó

Budapesti Gazdasági Egyetem
Pénzügyi és Számviteli Kar
Pénzügyi és Gazdálkodási Szaknyelvek Tanszék

Szaknyelvi portfólió újratöltve: egy hallgatói attitűdfelmérés tapasztalatai

<https://doi.org/10.48040/PL.2020.18>

A 2019-es tavaszi félévben karunkon a szaknyelvoktatáshoz kapcsolódóan kísérleti jelleggel vezettük be a portfólió módszert. A félév végén a módszer kapcsán kismintás kutatás során hallgatói attitűdvizsgálatot végeztünk, amelynek keretében arra is kíváncsiak voltunk, hogy hallgatóink mennyire elégedettek a portfólió módszerről részükre rendelkezésre bocsátott információkkal, a feladatok jellegével és az értékelési skálákkal. A hallgatói visszajelzések alapján a korábbi portfóliónkat átdolgoztuk: módosítottuk a hallgatók részére rendelkezésre álló információkat és a módszer tanórán való bemutatását; az elvégzendő feladatokat részletesebben leírtuk és még több csoportmunkát tettünk a feladatok közé; az értékelő skálákat pedig tovább pontosítottuk. Jelen cikkünk – összehasonlítva a korábbi portfólióval – ezt a megújult szaknyelvi portfóliót mutatja be.

Kulcsszavak: attitűdvizsgálat, értékelés, feladatmarketing, portfólió módszer, szaknyelvoktatás

Bevezetés

Felismerve annak jelentőségét, hogy hallgatóink egyetemi évek alatti vagy diplomázás utáni elhelyezkedésekor számottevő előnyt jelenthet az, ha szaknyelvi tudásukról írásos munkák révén számot tudnak adni, a 2019-es tavaszi félévben a Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Karán az idegen nyelvi szaknyelvoktatáshoz kapcsolódóan kísérleti jelleggel bevezettük a portfólió módszert. Hallgatóink számára ez a feladat egyes angol nyelvű kurzusok során opcionális jellegű volt. Mivel várakozásaink ellenére kevesen választották ezt a – véleményünk szerint igen hasznos – feladatot a félévben, annak kívántunk utánajárni, hogy a hallgatói döntések mögött milyen mechanizmusok húzódnak meg. Ennek kiderítése céljából a portfóliómódszer kapcsán a félév végén kismintás hallgatói attitűdvizsgálatot végeztünk. Ennek keretében arra voltunk kíváncsiak, hogy mi motiválta azon hallgatóinkat, akik a nyelvi portfólióikat végül elkészítették, valamint azt szerettük volna megtudni, hogy hallgatóink mennyire elégedettek a portfóliómódszerről részükre rendelkezésre bocsátott információkkal, a feladatok jellegével és az értékelési skálákkal. A portfóliófeladatok esetében

arra is lehetőséget biztosítottunk, hogy a portfólió egyes részeit párban vagy akár csoportosan is elkészíthessék a hallgatók. Ennek kapcsán azt is szerettük volna megtudni, hogy a csoportban végzendő portfóliófeladatok lehetőségével miért csak kevesen éltek. E hallgatói attitűdvizsgálatot végső soron azért végeztük el, hogy a vizsgálat tapasztalatai alapján a hallgatói igényekhez és visszajelzésekhez igazodva – egyúttal szakmai megfontolásainkat is szigorúan szem előtt tartva – a tanszékünk által használt nyelvi portfóliót megújíthassuk.

Cikkünk először meghatározza a nyelvi portfóliót az ehhez szükséges vonatkozó legrelevánsabb szakirodalmat ismertetve. Ezután leírja a 2019-es tavaszi félévben tanszékünk által használt nyelvi portfóliót, valamint annak felépítését és értékelési szempontjait, majd ismerteti az ehhez a portfólióhoz kapcsolódó hallgatói attitűdfelmérés vonatkozó adatait. Ezt követően leírjuk a hallgatói visszajelzések alapján módosított, új portfólió feladatait, felépítését és értékelési szempontjait. Tanulmányunk azt igyekszik bemutatni, hogy szakmai szempontokat és a kitűzött készségfejlesztési célokat is szem előtt tartva hogyan lehetséges a portfóliómódszert a hallgatók igényeihez és elvárásaihoz igazítani.

A portfólió meghatározása és a portfólióval történő értékelés célja

Korábbi cikkeinkben áttekintettük az alternatív értékelés felsőoktatási környezetben történő használatának előnyeit, részletesen kontextualizáltuk a portfóliómódszert az alternatív értékelés keretében, jellemeztük a portfóliómódszert és annak használatát, valamint ismertettük a portfóliófeladatok megtervezésének és a módszer intézményi bevezetésének lépéseit is (Bánhegyi, 2019). Erre tekintettel jelen cikkünkben ezekre a kérdésekre már nem térünk ki. Az alábbiakban röviden azonban kapcsoljuk írásunkat a vonatkozó, legfontosabb elméleti kérdésekhez.

Tanulmányunk elméleti megalapozása érdekében először is röviden meghatározzuk a portfóliót és azon belül is a nyelvi portfóliót. Davis és Ponnampuruma (2005) alapján a portfóliót a következőképpen határozzuk meg: a portfólió olyan hallgatói munkákat tartalmazó gyűjtemény, amely a hallgatók tanulási folyamat során való előrehaladását és teljesítményeit dokumentálja az általuk elvégzett feladatok bemutatása révén, valamint ezen feladatok kapcsán a hallgatók reflektív megjegyzéseit is tartalmazza. A portfólió megjeleníti, hogy a hallgató milyen jellegű feladatokat milyen szinten és milyen színvonalon képes elvégezni. A portfólió elkészítése kapcsán az oktató és a hallgató között szakmai párbeszéd jön létre, amelynek keretében a hallgatók visszajelzést kapnak erősségeikről és gyengeségeikről. Ennek köszönhetően a portfólió arra is jó eszköz, hogy a hallgató nyomon

tudja követni fejlődését, illetve hogy a hallgatót bevonja a saját tanulásáról és előrehaladásáról való gondolkodásba. A portfólió egyúttal segíti az élethosszig tartó tanulás készségének elsajátítását is, hiszen a diákok *„reflektálnak arra, amit megtanultak és maguk határozzák el, hogy a portfólióban milyen eszközök segítségével mutatják be, hogy a kérdéses tudást megszerezték”* (Cummins – Maddux – Richmond, 2008:601; Bánhegyi M. fordítása).

Ezen portfóliómeghatározás fényében a nyelvi portfóliót a saját vizsgálódásaink keretében a következőképpen határozhatjuk meg: a nyelvi portfólió idegen nyelven megalkotott, szakmai témákról szóló, jellemzően írásos hallgatói munkák gyűjteménye, amely a hallgatók nyelvi fejlődését dokumentálja és szakmai témákhoz kapcsolódva megjeleníti azt a legmagasabb nyelvi színvonalat, amelyet a hallgató az adott időpontban szakmai munkájában fel tud mutatni. A dokumentáláson kívül a portfólió célja, hogy a hallgató e munkákat szakmai interjúk során bemutathassa.

A nyelvi portfóliónak a félév során történő, értékelési célú intézményi felhasználása valójában egy formatív értékelési eszköz, amely a hallgatók nyelvi viselkedésének és nyelvi produkciójának megváltoztatását és javítását tűzi ki célul. Azaz a félév során a portfólión felmutatott teljesítmény, valamint az oktató és a hallgató között a portfólióról zajló szakmai párbeszéd és visszajelzés a hallgató nyelvi fejlődését hivatott elősegíteni. Mivel azonban intézményünkben a portfólió értékelése beleszámít a félév végi gyakorlati jegybe, megállapítható, hogy karunkon a portfólió egyúttal szummatív célokat is szolgál, hiszen a kurzus végén számszerűsíthető értékelést és visszajelzést nyújt arról, hogy a hallgató mennyire sikeresen sajátította el az adott kurzus tananyagát.

A korábbi nyelvi portfólió: feladatok, értékelés, feladatmarketing

A 2018/2019-es tanév tavaszi félévében portfóliófeladatokat a *Gazdasági szaknyelv* c. tárgyhoz kapcsolódóan hirdettünk meg. A portfóliófeladatok célja, hogy a hallgatók számára elősegítsék a megtanult szakmai ismeretek szintetizálását és ezen ismeretek idegen nyelven történő kommunikálását. Éppen ezért a portfólió az összes nyelvi készséget gyakoroltatja, ezenkívül pedig számos egyéb készséget is fejleszt (pl. általános kommunikációs készség, együttműködési készség, vitakészség, szervezési készség, vezetői készségek, IKT készségek, időgazdálkodási készség). A portfólió mindezen felül változatos feladatok formájában készít fel állásinterjúra és a szakterületi specializációnak megfelelő munkakör egyes, várható feladataira. Erre tekintettel a 2019-es tavaszi félévben alkalmazott portfólió az alábbi, három kategóriába sorolt feladatokat tartalmazta:

- A) angol–magyar kétnyelvű vagy angol egynyelvű szómagyarázatokat tartalmazó szókincslista a félév új kulcsszávaiból, terminusaiból minimum 50 szó terjedelemben;
- B) egy lehetséges állásinterjú apropóján megfogalmazva az a 200-300 szó közötti terjedelmű, szakmai profilú bemutatkozó szöveg, amelyet a hallgató önmagáról el szeretne mondani egy ilyen helyzetben;
vagy
egy órán megvitatott esettanulmány dokumentálása 200-300 szó közötti terjedelemben, ismertetve az esettanulmányban felvetett problémát, a megoldási javaslatokat, a megoldás kapcsán várt eredményeket, valamint az esettanulmányhoz kapcsolódó szakmai következtetéseket és tanulságokat; ez a feladat önálló vagy egyéni munka lehet;
- C) a kurzus vonatkozásában egy szabadon választott, a kiegészítő tananyag részét képező esettanulmány órán kívüli, csoportos, szóbeli megvitatását követően a feladathoz kapcsolódó írásbeli beadvány 200-300 szó közötti terjedelemben, ismertetve az esettanulmányban felvetett problémát, a megoldási javaslatokat, a megoldás kapcsán várt eredményeket, valamint az esettanulmányhoz kapcsolódó szakmai következtetéseket és tanulságokat; ez a feladat önálló vagy csoportos munka egyaránt lehet.

A portfóliót két oktató egymástól függetlenül értékelte; a javítók által adott pontszámot átlagoltuk és így kaptuk meg a portfólió minősítését. A szakmai nyelvhasználat sajátosságaira tekintettel az értékelési szempontrendszerben hangsúlyosan szerepelt a kommunikatív érték, valamint az általános szókincs és a szakszókincs. Az értékelés ennek fényében a következő szempontrendszer alapján történt:

Az A) feladat kapcsán:

- 1) terminusok kiválasztásának relevanciája: max. 5 pont
- 2) magyar megfelelők, ill. angol definíciók tartalmi helyessége: max. 5 pont

A B) és a C) feladat kapcsán:

- 1) kommunikatív érték: max. 5 pont
- 2) tartalom és szerkezet: max. 3 pont
- 3) általános szókincs: max. 5 pont
- 4) szakszókincs: max. 5 pont
- 5) nyelvtan: max. 5 pont
- 6) külalak, helyesírás és központosítás: max. 2 pont

Az átlagolt pontszámból százalékos teljesítményt számoltunk, majd a portfólió minősítése céljából e százalékos eredményt konvertáltuk át érdemjegyekké az alábbiak alapján:

- 91% felett: jeles (5)
- 81-90% között: jó (4)
- 71-80% között: közepes (3)
- 61-70% között: elégséges (2)
- 60% alatt: elégtelen (1)

A portfólió mint módszer kapcsán a hallgatók figyelmét rövid, szóban közölt információs anyagunkkal arra hívtuk fel, hogy a portfóliófeladatok elkészítése segíthet számukra íráskészségük fejlesztésében, valamint hogy a kész szaknyelvi portfólió előnyükre válhat állásinterjúk során, ahol gyűjteményes formában tudják prezentálni a saját aktuális szaknyelvi tudásukat. Ezenkívül egyéb feladatmarketing jellegű tevékenységet nem végeztünk a csoportokban. A portfóliót opcionális feladatként hirdettük meg, amelynek elvégzése többleteljesítményt jelentett a kurzus során.

Ugyanezen félév végén a fenti portfólió vonatkozásában végeztük el hallgatói attitűdvizsgálatunkat. Vizsgálatunk azt volt hivatott kideríteni, hogy ez a portfólió miért volt a vártnál kevésbé népszerű hallgatóink körében, és hogy mit érdemes változtatnunk a portfóliós feladatok, illetve a hallgatók motiválása terén annak érdekében, hogy vonzóbb legyen számukra ez a feladat. Attitűdvizsgálatunkat és annak eredményeit az alábbiakban röviden ismertetjük.

A szaknyelvi portfólióval kapcsolatos hallgatói attitűdmérés, valamint annak eredménye és tanulságai

Karunkon a szaknyelvi portfólió bevezetését a 2019-es tavaszi szemeszterben a *Gazdasági szaknyelv* c. kurzushoz kapcsolódóan próbáltuk ki legelőször. A portfóliót kis mintán, 21 fő (N=21) részvételével teszteltük: elsődleges célunk az volt, hogy információt kapjunk arról, hogy hogyan működik élesben az általunk kidolgozott portfóliómódszer, illetve hogy visszajelzést kapjunk hallgatóinktól a módszerhez való hozzáállásukról. A félév végén ezért arra kértük portfóliót készítő hallgatóinkat, hogy töltsék ki saját készítésű, 26 kérdést tartalmazó kérdőívünket. Kvantitatív kutatásunk során több konstruktum mentén mértük hallgatóink portfóliómódszerrel kapcsolatos attitűdjét: az első konstruktum a portfóliómódszer hasznát, létjogosultságát vizsgálja, míg a második a kooperációhoz, a társakkal való együttműködéshez kapcsolódik. A harmadik és egyben utolsó nagyobb

témakör a portfólió oktatói értékelésével foglalkozik. A konstruktumokon belül különböző állításokat tettünk fel, és arra kértük a hallgatóinkat, hogy egy egytől ötig terjedő Likert-skálán értékeljék, mennyire igaz rájuk az adott állítás. A skála az 1 = „egyáltalán nem igaz rám” állítástól az 5 = „teljes mértékben igaz rám” állításig terjedt. A pilot kutatás részletes leírása és annak átfogó eredményei Bánhegyi és Fajt (megjelenés alatt) tanulmányában olvashatók; jelen cikkünkben a korábbi kutatásnak a mostani tanulmányunk szempontjából releváns, specifikus eredményeit foglaljuk össze és elemezzük.

Az alábbiakban a konstruktumok mentén röviden bemutatjuk és értelmezzük az attitűdmérés eredményeit. Az eredmények ismertetésekor az egyes állítások mögött zárójelben megadtuk az adott állításra érkező válaszok átlagát és a szórását is.

A portfóliómódszer haszna és létjogosultsága

A kérdőívünk első állítására adott válaszok átlaga az ötfokú skálán elég magas ($M=4,33$; $SD=0,96$). Így elmondható, hogy hallgatóink portfóliómódszerhez való általános hozzáállása pozitív, és ha lehetőségük van rá, akkor inkább választják a szaknyelvi portfólió elkészítését a központi zárthelyi dolgozattal szemben.

1. Szívesebben készítek portfóliót a központi zárthelyi dolgozat megírása helyett. ($M=4,33$; $SD=0,96$)

Az első állításra adott válaszokból azonban nem érdemes messzemenő következtetéseket levonni, hiszen ha megkérdezzük a hallgatókat, hogy szeretnének-e zárthelyi dolgozatot írni, akkor nagy valószínűséggel a többségük az ezt kiváltó lehetőséget, jelen esetben a szaknyelvi portfóliót fogja választani, hiszen sokéves tapasztalataink szerint a hallgatók jellemzően nem kedvelik a zárthelyi dolgozatokat, és ha tehetik, inkább választanak egyéb, alternatív lehetőségeket, hogy kiváltsák a zárthelyiket.

A szaknyelvi portfólió, illetve általánosságban a portfóliómódszer hasznosságára irányuló kérdésünkre (12. állítás) adott válaszok átlaga ($M=2,76$; $SD=1,22$) elég alacsony: úgy véljük, hogy ez azt mutatja, hogy a hallgatóink nem érzik úgy, hogy álláskeresőskor, illetve egy állásinterjún a leendő munkáltató számára a portfólió képet tud adni eddigi tudásukról.

12. Véleményem szerint az elkészített portfólió előnyös és hasznos lesz számomra, amikor a jövőben állásra jelentkezem. ($M=2,76$; $SD=1,22$)

17. Azt gondolom, hogy a portfólió megoldása sok szakmai kérdésre ráirányítja a figyelmünket. ($M=3,19$; $SD=1,24$)

A válaszokból az is kiderült továbbá, hogy hallgatóink nem látják a szaknyelvi portfólió elkészítésében rejlő szakmai fejlődési lehetőségeket, hiszen itt is alacsony az állításra (17. állítás) kapott válaszok átlaga ($M=3,19$; $SD=1,24$). Meggyőződésünk, hogy ennek az is az oka, hogy a szaknyelvi portfólió leírását nem dolgoztuk ki kellő alaposással, illetve hogy a félév elején nem töltöttünk elég időt azzal, hogy pontosabban elmagyarázzuk hallgatóinknak a portfóliómódszer hasznát.

A társakkal való kooperációra való hajlandóság

A kérdőívünk 15. állítására kapott válaszok átlaga ($M=2,23$; $SD=1,30$) azt mutatja, hogy a hallgatók nem érzik hasznát annak, hogy az egyes feladatok elkészítése során közösen is dolgozzanak, ezért a beadott szaknyelvi portfóliók legtöbb feladatát hallgatóink egyénileg készítették el.

15. A portfólió szerintem azért hasznos, mert többen is elkészíthetjük a benne lévő anyagot. ($M=2,23$; $SD=1,30$)

Egy munkahelyi projektben azonban jellemzően nem egyedül dolgoznak a munkavállalók, hanem szükség van az alkalmazottak együttműködésére is. Ezért a szaknyelvi portfóliót úgy állítottuk össze, hogy tartalmazzon olyan feladatot is – jelen esetben egy esettanulmányt –, amelynek megoldásához nem feltétlenül szükséges a társakkal való együttműködés, mégis talán könnyebb párban vagy csoportosan megoldani egy ilyen típusú kreatív feladatot. Ezt a csoportos feladatmegoldást volt hivatott elősegíteni ez a feladat, aminek előnyeivel hallgatóink nem feltétlenül éltek.

A kérdőív 16. állítása arra irányult, hogy a hallgatók mennyire tekintik fontos tényezőnek a kooperációt abban, hogy színvonalas szaknyelvi portfóliót adhassanak le a félév végén.

16. A portfólió szerintem azért hasznos, mert ahhoz, hogy színvonalas munkát adhassunk be, együtt kell működnünk. ($M=2,23$; $SD=1,30$)

A válaszok alacsony átlagából ($M=2,23$; $SD=1,30$) ez esetben is jól látszik, hogy a hallgatók nem tartják fontosnak a kooperációt, és a beadott szaknyelvi portfólióikban egytől egyig egyénileg oldották meg az esettanulmányt és az ahhoz kapcsolódó feladatot. Ebből számunkra az rajzolódott ki, hogy szükséges a portfólióban olyan feladatok elvégzését is kötelező jelleggel kérni hallgatóinktól, ahol csoportokban kell

együttműködniük, ezzel is elősegítve a munka világába való beilleszkedésüket.

A portfólió oktatói értékeléséhez való hallgatói hozzáállás

Hallgatóink 5. állításra adott válaszainak átlagából ($M=3,57$; $SD=1,24$) kiderül, hogy a központi zárthelyi dolgozathoz képest a szaknyelvi portfólióról – habár csak kis mértékben, de mégis – úgy gondolják diákjaink, hogy az jobban tükrözi, hogy a félév során milyen ismeretanyagokat és készségeket sajátítottak el.

5. Szerintem a portfólió jobban tükrözi, hogy miket tanultam az órákon, mint a központi zárthelyi dolgozat. ($M=3,57$; $SD=1,24$)

A szaknyelvi portfólió oktatói értékelése kapcsán arra is kíváncsiak voltunk, hogy hallgatóink milyen mértékben érzik szubjektívebbnek az értékelést a központi zárthelyi dolgozattal összehasonlítva. Az előző kérdéshez hasonlóan hallgatóink itt is csupán kis mértékben vélik szubjektívebbnek a szaknyelvi portfólióra kapott értékelést, amit jól mutatnak a 9. és 10. állításra kapott a válaszok átlagai is ($M=3,19$; $SD=1,28$, illetve $M=2,54$; $SD=0,92$).

9. Szerintem a portfólióra kapott értékelés szubjektívebb, mint a központi zárthelyi dolgozatra kapott osztályzat. ($M=3,19$; $SD=1,28$)

10. Nem hiszem, hogy a portfólió értékelésekor lényegesen több visszajelzést kapok tudásom minőségéről, mint egy zárthelyi dolgozathoz. ($M=2,54$; $SD=0,92$)

Ez azt tükrözi, hogy a hallgatók megbíznak a portfólióra adott oktatói értékelésekben, ami azt jelzi, hogy a portfóliót mint értékelési módszert elfogadják.

A portfóliómódszer egyik fontos eleme, hogy – szemben a teszt jellegű dolgozatokkal – a portfóliót készítő hallgató több, bővebb és jóval részletesebb visszajelzést kap az elkészített munkájáról (Davis – Ponnampuram, 2005; Cummings – Maddux – Richmond, 2008; valamint Caner, 2010). Hallgatóink azonban úgy érezték, hogy a zárthelyi dolgozathoz képest nem kaptak több visszajelzést a munkájukról. Ezt az is magyarázza, hogy hallgatóink nem éltek azzal a lehetőséggel, hogy a portfóliós feladatokat a leadási határidő előtt bemutassák az oktatóknak, így viszont csak a végső produktumról kaptak visszajelzést. Ebből kiindulva olyan feladatszerzési megoldást javasoltunk a jövőre nézve, ahol a hallgatóknak több lehetőségük

is van a feladatok végső leadása előtt az oktatóval konzultálni, illetve a portfóliófeladatok előzetes verzióira oktatói visszajelzést kapni.

A szaknyelvi portfólió átalakítása a hallgatói válaszok alapján

A hallgatói attitűdmérésből kinyert és fent röviden ismertetett adatok alapján úgy döntöttünk, hogy nagymértékben átalakítjuk és kibővítjük a hallgatóknak a félév elején kiadott szaknyelvi portfólió leírását, újrastrukturáljuk a portfólió felépítését, így a leendő portfólióban szereplő feladatok típusát is. Végül pedig kidolgoztunk egy részletes és objektív értékelő lapot is. A cikk következő részeiben ezeket a fejlesztéseket ismertetjük.

A megújított nyelvi portfólió: hallgatói ismertető, feladatmarketing, feladatléírás és értékelőskála

A 2019. őszi szemeszterben a *Pénzügyi és számviteli szaknyelv* c. kurzus során alkalmaztuk a megújult portfóliómódszert: a kísérletbe összesen 164 hallgatót (N=164) vontunk be, ebből 86 fő (n=86) a kísérleti csoportokba, míg 78 fő (n=78) kontrollcsoportokba került. A kísérleti csoportokban az oktatók a portfóliómódszert alkalmazták, míg a kontrollcsoportokban nem portfóliómódszerrel dolgoztak az oktatók. A korábbi félévvel ellentétben most nem opcionális volt a portfólió elkészítése, hanem kötelező elem, amelyet az első központi zárthelyi megírása helyett kellett elkészíteniük a diákoknak.

A feladatnak az első gyakorlati foglalkozás alkalmával való ismertetése során senki sem tiltakozott a portfólió mint feladat ellen, illetve nem merült fel, hogy a hallgatók inkább központi zárthelyit szeretnének írni. A félév első óráján elmagyaráztuk a portfóliómódszert, kiemeltük annak a diákok számára mutatókozó előnyeit, átbeszéltük az alábbiakban részletesen bemutatott feladatismertetőt, továbbá az egyes feladatokat, a beadási határidőket és az értékelést. Elmondtuk a hallgatóknak azt is, hogy a portfóliómódszer jelentős többletmunkát ad az oktatónak a központi zárthelyik javításához képest, valamint vélhetőleg a diákoktól is több munkát követel, mint a zárthelyire való felkészülés; ellenben a diákok számára annyi előnyt és többletet jelent, hogy bizakodva választottuk ezt a módszert a kurzus feladatai közé.

A korábbi tapasztalatok alapján átdolgoztuk a feladatokat, a portfóliómódszert bemutató információs dokumentumot és az értékelőrendszert is. Az alábbiakban a hallgatói ismertetőt, az alkalmazott feladatmarketinget, a feladatok részletesebb leírását és a feladatok értékelését adjuk közre.

A portfóliómódszer leírása és feladatmarketing

Az őszi szemeszterben a diákok egy nagyon alaposan kidolgozott ismertetőt kaptak a portfóliómódszerről, amit az első órán részletesen ismertettünk és átbeszéltünk. Az ismertető felkerült a közös Coospace online kurzusfelületre, ahol a félév egész ideje alatt elérhető maradt a hallgatók számára.

Az ismertető első részében a portfóliómódszert mutatjuk be és a portfólió elkészítésének előnyeit részletezzük, kitérve a portfóliónak a munkaerőpiaci elhelyezkedés kapcsán mutatkozó előnyeire, illetve a portfóliós feladatok során fejlesztendő hallgatói kompetenciákra. Leírjuk, hogy amellet, hogy egy állásinterjún be lehet mutatni az elkészült, jó színvonalú portfóliót, ez a fajta munkamódszer számos olyan kompetenciát is fejleszt, amelyek elengedhetetlenek a XXI. századi munkaerőpiacon. Ilyen kompetenciák a kreativitás, a kritikus gondolkodás, a felelősségvállalás és az együttműködés, azonban legfőképpen a komplex problémamegoldás készsége emelendő ki (Fajt, 2019). A portfóliós feladatok mindezen kompetenciák fejlesztését elősegítik.

Az ismertetőben részletezzük a portfólió céljait is: itt hangsúlyoztuk azt, hogy a nyelvi és kommunikációs készségek mellett a hallgató elemzőképessége és autonóm tanulási képessége is fejlődik, illetve hogy a portfóliós feladatok elvégzése során alkalom nyílik a szaknyelvi kurzusok alatt tanultak szintetizálására és átisméltésére is.

Pontos leírás készült a portfólió leadási határidőiről: ezen belül megadtuk az egyes elemek első verziós leadásának határidejét és az oktatói visszajelzés és a hallgató által – esetlegesen átdolgozott, majd – véglegesített feladatok leadásának határidejét is. Az oktatók munkájának megkönnyítése érdekében két részre bontottuk a végleges beadás határidejét: az első két feladatot az első negyedév végén kellett leadniuk a diákoknak, a második kettőt pedig a szemeszter végén. A portfólió értékelésének menete az alábbi volt: az első verzió leadását követően az oktató átnézi e szövegverziót; javítja, majd korrigálásra visszaadja a hallgató által benyújtott szövegváltozatot, azaz csak a hallgató által átdolgozott második szövegváltozat kerül bele a végleges, immár végső leadásra szánt portfólióba.

Az ismertető következő részében a portfólió felépítését és tartalmát részletezzük. A felépítés leírása abban segíti a hallgatót, hogy a beadott munka külsőre is a professzionalizmus jegyeit mutassa. Úgy véljük, hogy a szöveg- és formátumszerkesztéssel a hallgatók nagy része nincsen tisztában, azaz ezzel a követelménnyel is segítjük őket a későbbi írásbeli feladataik, egyebek közt a szakdolgozat színvonalas elkészítésében.

A leírás végére a feladatok pontozási skálája került, valamint az, hogy a portfóliót az első központi zárhelyik megírása helyett kell teljesíteniük a

hallgatóknak. Itt írtunk arról is, hogy a feladatok előzetes kijavítása és értékelése, majd végleges, újbóli értékelése dupla munkát és jelentős többletfeladatot jelent az oktatónak, ami többlet viszont nagymértékben segíti a hallgatóinkat.

Meggyőződésünk, hogy a portfóliómódszer átbeszélése, a munkamódszer és a többletként szerezhető kompetenciák tisztázása szükséges és hasznos volt hallgatóink számára. Úgy látjuk, hogy a portfóliós feladatok ilyen jellegű háttérének ismertetése tudatosította a hallgatókban e feladat előnyeit és egyúttal rövid és hosszú távú motivációt is teremtett számunkra, hogy a feladatokat a lehető legjobb színvonalon végezzék el.

Feladatok

A 2019. őszi szemeszter portfóliójában négy részfeladatot kellett teljesíteniük a hallgatóknak. A négy feladatot úgy alakítottuk ki, hogy a feladatmegoldás egyéni, páros és csoportos formában is történjen, mert fontosnak tartottuk a kooperációt, a tárgyalási és konfliktuskezelési kompetenciák és az egymás iránti felelősség fejlesztését. A négy feladatból három a korábbi feladatok továbbfejlesztése, a diagramelemzés pedig egy olyan feladat, amelyik a szemeszter végén leteendő nyelvi kollokviumra, illetve a szakmai nyelvvizsgára is felkészíti a diákokat. A négy feladatot az alábbiakban írjuk le.

1. **Szakmai bemutatkozás:** önállóan elkészítendő, szakmai bemutakozó szöveg, amely hasonló a korábbi feladathoz.
2. **Diagramelemzés:** egy, a szaknyelvi tanulmányokhoz kötődő diagramot kell kb. 300 szóban elemezni pármunkában. Az elemzésnek ki kell térnie a diagram szakmai háttérének bemutatására, a diagramon feltüntetett pár adat részletesebb ismertetésére, valamint a látható trendek, illetve a trendek alapján várható előrejelzés leírására. A diagramelemzésre az együttműködő párok tagjai azonos pontszámot kaptak, az elemzést pedig egyes gyakorlati kurzusokon a párok órán, a csoport előtt is előadták. Ez a feladat új és nagyon hasznos mind a szemeszter végi kollokvium, mind pedig a szaknyelvi vizsga szempontjából, nem is beszélve az olyan állásinterjúkra való felkészülésről, ahol diagramelemzés kapcsán ellenőrzik a szakszókincset és az ahhoz kapcsolódó kommunikációs képességet.
3. **Esettanulmány:** a korábbihoz képest annyi változtatás történt, hogy itt kötelezően kellett csoportban dolgozniuk a hallgatóknak, az elemzésnek pedig 500-600 szó hosszúnak kellett lennie. A feladat leírása segítségképpen tartalmazta a beadandó elemzés egyes elemeit, és

esettanulmányokra példákat is hozott, hogy ezzel is elősegítse a hallgatók orientálását. A diagramelemzéshez hasonlóan egyes gyakorlati kurzusokon az esettanulmányt is előadták a hallgatók órán kiselőadások keretében. Külön kértünk egy magyar nyelven írandó reflexiót a csapatmunkáról, a munkamegosztásról, a munka megszervezéséről és összehangolásáról azért, hogy a hallgatókban tudatosítsuk a csoportban végzett munka előnyeit és nehézségeit.

4. **Terminusgyűjtemény:** a korábbihoz hasonló gyűjtemény azzal a változtatással, hogy az angol terminusokhoz most a magyar megfelelőt és a definíciót is kértük, de csak 30 darabot. Ezt a feladatot a hallgatók önállóan készítették el.

Értékelőskála

Az értékelőskála átalakításánál törekedtünk arra, hogy az attitűdvizsgálat során kapott visszajelzés alapján dolgozzuk át a szaknyelvi portfólió értékelési rendszerét. A korábbi, szubjektívebb skála főbb kategóriáit megtartva, átalakítottuk az értékelési rendszert és egy jóval objektívebb, a Közös Európai Referenciakeretben (KER) meghatározott nyelvi szintekhez igazodó nyelvi készségek leírásához hasonló értékelési skálát dolgoztunk ki. Az oktatói szubjektivitás minél nagyobb mértékű kizárása céljából egyúttal törekedtünk a deskriptorok sokkal részletesebb és pontosabb leírására.

Az első három feladatnál négy elemet értékeltünk:

1. tartalom, szerkezet, hossz – 6 pont
2. külalak, helyesírás – 4 pont
3. nyelvhelyesség – 5 pont
4. általános szókincs, szakszókincs – 5 pont

A negyedik feladatnál három elemet:

1. tartalom, szerkezet, hossz – 5 pont
2. angol nyelvű definíciók és magyar jelentések – 8 pont
3. külalak, helyesírás – 5 pont

Plusz 2 pontot ért a teljes beadott portfólió külalakja, általános szerkesztése és rendezettsége. Így összesen maximálisan 80 pontot lehetett szerezni a teljes portfólióra, amelyet azután százalékosítottunk. Ehhez egy összesítő táblázatot készítettünk.

Az értékelési és pontozási táblázat a portfólió leírásában szerepelt, tehát a hallgatók láthatták az értékelőskálát már a kurzus kezdetekor, és annak alapján készíthették el és ellenőrizhették munkáikat.

Tapasztalatok

Az őszi szemeszterben használt portfólió kapcsán tapasztalatainkat az egyes feladatok, majd azt követően a portfólióra egésze vonatkozásában ismertetjük. A szakmai bemutatkozással összefüggésben hallgatóink kiemelték, hogy az egyéni szövegalkotás és az annak kapcsán adott oktatói visszajelzések alapján állásinterjúkhoz és egyéb személyes bemutatkozásokhoz igen hasznosnak vélik ezt a feladatot, hiszen így személyes adataikról, személyes szakmai tapasztalataikról tudnak idegen nyelven biztonsággal és nyelvileg pontosan beszámolni. Ez azt mutatja, hogy továbbra is érdemes személyre szabott feladatokat beépíteni a jövőben használt portfólióba.

A diagrafelemzés szakmai szempontból mindenképpen hasznos, hiszen ez szokásos feladat az állásinterjúkon, hogy a jelentkezők nyelvtudását pl. egy ilyen feladat segítségével mérjék fel, ezenkívül a diagrafelemzés gyakori vizsgafeladat is. Érdekes következtetés volt ugyanakkor, hogy az írásban jól kivitelezett diagrafelemzéshez kapcsolódó tudást nem feltétlenül tudták a hallgatók a szóbeli megnyilvánulásaikban, illetve az ugyanilyen elemzést megkövetelő vizsgafeladatokban alkalmazni. Ez arra mutat, hogy a hallgatókban elválik a szóbeli és az írásbeli kommunikáció, és hogy egy ilyen feladatot nem feltétlenül tudnak önállóan beépíteni a nyelvi tudásukba. Ennek megfelelően érdemes a diagrafelemzés vonatkozásában egy olyan szerkezeti és tartalmi vázlatot kialakítani, amelynek alapján mind az írásbeli, mind a szóbeli elemzés zajlik és ezt praktikus begyakoroltatni is a hallgatókkal mind írásban, mind pedig szóban.

Tapasztalataink szerint szükséges az esettanulmány feladatának pontosabb körülírása és talán pár lehetséges téma megjelölése is annak érdekében, hogy azok a hallgatók, akik még nem vettek részt esettanulmány megoldásában, tisztább képet kaphassanak a feladat jellegét és a feladat megoldásának szerkezetét (probléma felvetése, lehetséges megoldásmódok vázolása, a legmegfelelőbb megoldás kiválasztása és indoklása) illetően. Úgy láttuk, hogy hallgatóink vagy túl egyszerű vagy nagyon is komplex esetfeladatokat választottak, amelyekhez időnként a szakmai tudásuk nem volt elégséges, illetve a nyelvi kifejezőkészségük nem volt megfelelő. Ebből kiindulva továbbra is arra fogjuk biztatni hallgatóinkat, hogy az általuk kiválasztott eset vonatkozásában előzetesen és a korábbiakhoz képest többet konzultáljanak oktatóikkal az esettanulmány megalkotásakor. Mint probléma megjelent az internetről részben vagy egészében átvett esettanulmányok vagy esettanulmányokhoz felhasznált információk anyagok kérdése is, amely etikai és szakmai problémáról az első gyakorlati órákon mindenképpen szót kell ejteni a portfólió-feladat hallgatóknak való bemutatása részeként.

A hallgatók hosszabb távú szakszókincse és későbbi nyelvi fejlődése

szempontjából igen hasznosnak találjuk a terminusgyűjteményt mint feladatot, hiszen ehhez a szókincslistához a diákok bármikor visszatérhetnek, ha bizonytalanok egy-egy terminusban vagy annak használatában. Megjegyzendő viszont, hogy – várakozásainkkal ellentétben – sokan dolgoztak az internetről vagy szakszótárakból, mert úgy találták, hogy nem tudnak olyan pontos definíciókat írni, mint amilyeneket egy ilyen jellegű munka megkövetelne. Ezt az érvelést és a realitásokat elfogadva a terminusgyűjteményre kapható maximális pontszámot radikálisan csökkenteni fogjuk, hogy ez a feladat összességében kevesebbet érjen, hiszen itt nagy részben gyűjtőmunkáról, nem pedig idegen nyelvi szövegalkotásról beszélhetünk. Ezzel összefüggésben átdolgozzuk az értékelési skálánkat.

Összességében elmondható, hogy mind az oktatói, mind a hallgatói oldal úgy találta, hogy – bár hasznos minden egyes portfóliós feladat – egy félévre túl sok volt a beadandók száma és terjedelme. A hallgatóknak jelentős leterheltséget jelentett a feladatok megfelelő színvonalon való elkészítése, az oktatók számára pedig jelentős terhet jelentett ezen beadványok – akár több körös – személyre szabott kijavítása és az arról folytatott megbeszélés lefolytatása. Fontos tapasztalat volt, hogy a hallgatók nem mindig tudnak kérdezni a saját beadandóikkal kapcsolatban és nem mindig tudják a maguk számára kijelölni a fejlődési irányokat. Ennek elősegítése érdekében érdemes lenne a portfóliós feladatokra egyfajta megvitatási forgatókönyvet kidolgozni, amelynek alapján a hallgatókkal együttműködve a típushibákat és a leginkább problematikus területeket azonosítani lehetne.

Ezenkívül fontos kiemelnünk, hogy motivált hallgatóink az oktatók személyre szabott nyelvi visszajelzését és az általuk írt szövegek pontos és egyénre szabott javítását, valamint a munkájukra és nyelvi fejlődésükre vonatkozó oktatói tanácsokat nagyon hasznosnak találták. Megállapíthatjuk tehát, hogy diákjaink e javaslatokat fejlődésük, illetve jövőbeni egyéni tanulásuk szempontjából nagyon hatékonynak és előnyösnek minősítették. Erre alapozva ezt a javítási technikát és a hozzá tartozó konzultáció lehetőségét továbbra is meg kívánjuk tartani. Hallgatóinkat pedig a jövőben is bátorítjuk, hogy ezzel a lehetőséggel minél többször és minél kiterjedtebben éljenek.

Általánosságban elmondhatjuk tehát, hogy a portfólióban rejlő feladatokat azon hallgatóink tudták a leginkább kihasználni, akik nyelvileg fejlődni akartak és akik saját maguk elé célokat tűztek ki az adott félévben. A portfólió mint hallgatói beadvány jellege, rugalmas volta és nyílt végű feladatai optimális lehetőséget biztosítottak a nyelvi fejlődésre elkötelezett hallgatóink számára. Ennek még nyilvánvalóbbá tétele érdekében a jövőben a hallgatói tájékoztatóban közre fogunk adni korábbi sikeres hallgatói portfóliókat, hogy azokat – mind témájukban, mind nyelvi megformálásukban – mintaképpen lehessen követni. Ettől azt reméljük, hogy ez is inspirálólág fog hatni

hallgatóinkra, akik a jövőben ennek köszönhetően még nagyobb motivációval kezdenek bele a portfóliós feladatokba.

Összefoglalás és végkövetkeztetések

A rövid bevezető és a portfólió definíciója után tanulmányunk áttekintette a Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügyi és Számviteli Karán a 2019-es tavaszi és őszi félévben alkalmazott szaknyelvi portfóliókat. Leírta azt az attitűdvizsgálatot és folyamatot, amelynek révén a 2019-es tavaszi félévben használt portfóliót átalakítottuk, végezetül pedig bemutatta a 2019-es őszi félévben használt, megújított portfóliót és az ahhoz kapcsolódó hallgatói információs anyagokat.

A hallgatói visszajelzések alapján a megújított portfólió kapcsán módosítottuk a korábbi szaknyelvi portfólió felépítését, illetve a portfólió oktatói értékelőlapját. Ezenkívül kidolgoztunk a hallgatók számára egy, a korábbinál részletesebb leírást is, amely a portfóliómódszer hallgatók számára előnyös jellemzőire is kitér. A megújított szaknyelvi portfólió feladatai közül kettőt párban vagy csoportban kell megoldaniuk a hallgatóknak, hogy ezzel is kooperációra buzdítsuk őket. Az értékelőlap átalakítása során minden egyes pont esetében megadtuk, hogy mik azok a feltételek, amelyeknek teljesülniük kell ahhoz, hogy a hallgató elérje az adott pontszámot, így még átláthatóbbá tettük az értékelést mind az oktatók, mind pedig a hallgatók számára.

Azt reméljük, hogy ezekkel a fejlesztésekkel hallgatóink könnyebben átlátják majd a portfólió felépítését, hasznát és annak értékelését, valamint hogy ennek tudatában szívesen és nagy számban választják majd a portfóliót, mint opcionális kurzusfeladatot az elkövetkező félévekben. A jövőben terveink között szerepel a szaknyelvi portfólió nagyobb mintán való kipróbálása is. Emellett a szaknyelvi portfólió segítségével – különösen az átdolgozott portfólióban megjelenő, kooperációt ösztönző részfeladatok révén – szeretnénk hallgatóink együttműködésre való hajlandóságát és kooperációs képességeit fejleszteni, illetve a hallgatói közös munkák és projektek elvégzésének hatékonyságát növelni.

Terveink között szerepel még kismintás fókuszcsoportos megbeszélések lefolytatása, illetve kvalitatív interjúk elkészítése is, amelyek során még alaposabban szeretnénk megismerni hallgatóink véleményét a fentebb ismertetett egyes kérdések vonatkozásában.

Hivatkozások

- Bánhegyi M. (2019): Alternatív értékelés a felsőoktatásban és a szaknyelvoktatásban: a portfóliómódszer. In: Bocz, Zs. – Besznyák, R. (szerk.): *Porta Lingua 2019*. 255-274
- Bánhegyi M. – Fajt B.: Portfólió a gazdasági szaknyelvoktatásban: hallgatói attitűdök. *Modern Nyelvoktatás*. Közlésre elfogadva, megjelenés alatt
- Caner, M. (2010): Students' views on using portfolio assessment in EFL writing courses. *Anadolu University Journal of Social Sciences*. 10/1. 223-236
- Cummings, R. – Maddux, C. D. – Richmond, A. (2008): Curriculum-embedded performance assessment in higher education: maximum efficiency and minimum disruption. *Assessment and Evaluation in Higher Education*. 33/6. 599-605. DOI: <https://doi.org/10.1080/02602930701773067>
- Davis, M. H. – Ponnampuruma, G. G. (2005): Portfolio Assessment. *Journal of Veterinary Medical Education*. 32/3. 279-284. DOI: <https://doi.org/10.3138/jvme.32.3.279>
- Fajt, B. (2019): Aspects of improving 21st century skills in tertiary education: cognitive flexibility and complex problem solving. In: Bocz, Zs. – Besznyák, R. (szerk.): *Porta Lingua 2019*. 19-27